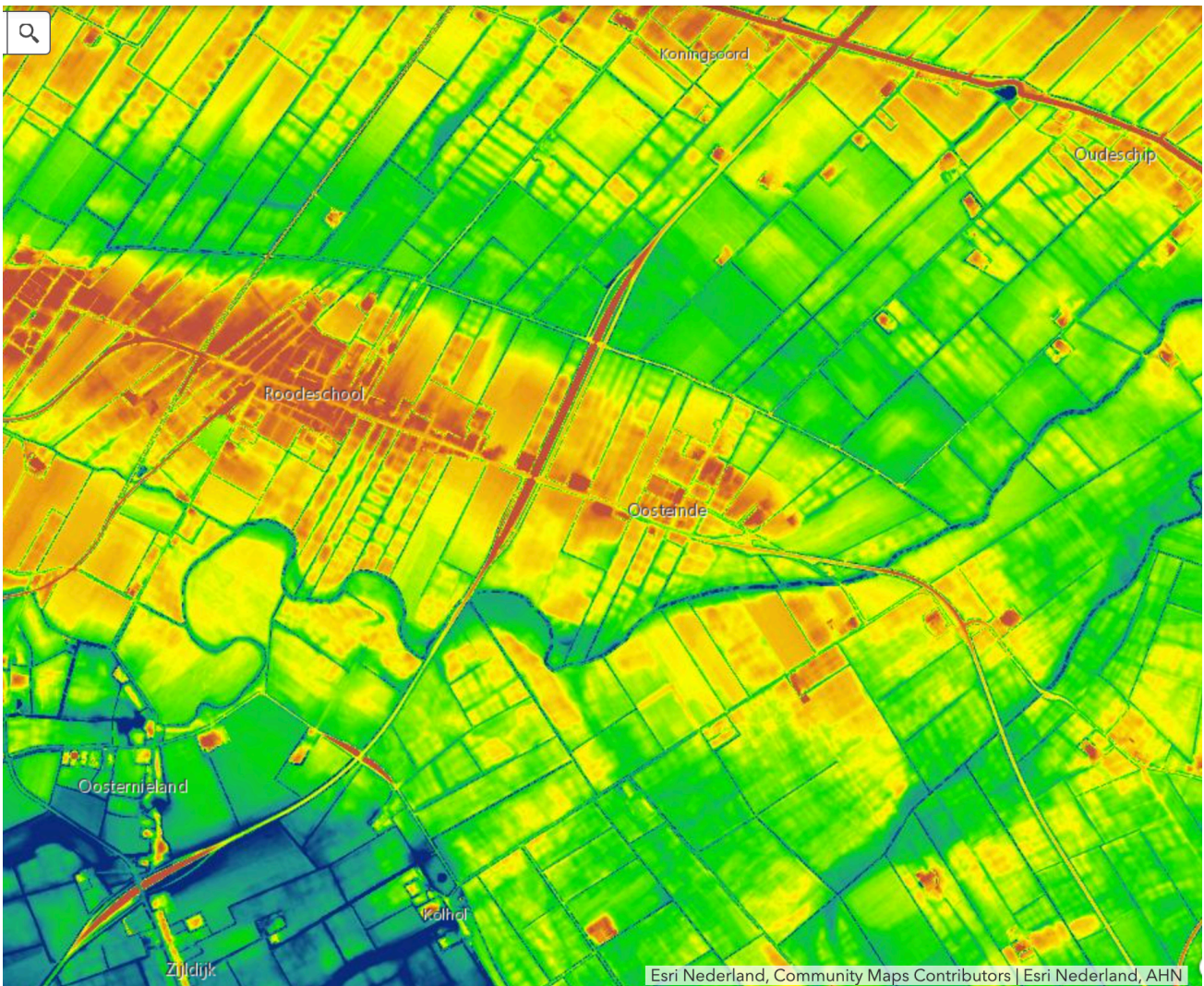

Infobestand Pelgrimsroute Roodeschool Oosternieland.

Roodeschool.

De naam Roodeschool zou ontleend zijn aan de oude **dorpsschool** (gebouwd in 1830) die rode dakpannen bezat. Kennelijk was dit iets bijzonders, omdat er een heel dorp naar is genoemd.

De Hefswal (Hef betekent Zee) en de Hooilandseweg liggen met circa 2 m boven NAP relatief hoog. De strook was een rug in de voormalige kwelder. Het oudste ‘levensteken’ van Roodeschool dateert van **1556**. In dat jaar wordt een stuk land verkocht dat aan de **Hoeyweg** van Oosternijland naar de “Nije Greed” ligt. Dit stuk land grensde in het westen aan de “Gemene Wech” van Uithuistermeeden. We mogen aannemen dat dit de latere Hooilandseweg is. Dezelfde akte vermeldt dat de aanzwettende landerijen ook reeds eigenaren hebben. Het land was dus verdeeld en in gebruik.

De Kerk dateert van 1950. Het is nieuw gebouwd nadat de Gerek. Kerk zijn oorspronkelijk gebouw moest afstaan aan de Geref. Kerk Vrijgemaakt (1 km verderop gelegen).

Koningsoord ligt tegen een oude **zeedijk**. De naam verwijst waarschijnlijk naar koning **Willem III**. Een van de boerderijen in het buurtje heet *Nassau*. naam komt waarschijnlijk van de eerste bewoner zijn achternaam was Koning.

Oudeschip.

Oudeschip (Gronings: t Olschip), tot ver in de twintigste eeuw ook wel geschreven als Oude Schip, is een gehucht ten noordoosten van Roodeschool. Het is volgens de Staatsalmanak de noordelijkste plaats van het vasteland van Nederland. Iets noordelijker ligt de Eemshaven, maar daar wonen geen mensen. Vlak bij Oudeschip ligt het Aeilsgat, een kolk die omstreeks 1750 bij een dijkdoorbraak is ontstaan.

De naam Oudeschip zou afkomstig zijn van het omstreeks 1760 gestrande zeilschip Azia. Het zou door een groep mannen over de dijk getrokken zijn en jarenlang tot woonhuis hebben gediend. Uiteindelijk was het schip zo bouwvallig, dat op dezelfde plek een huis werd gebouwd, waarin de jeneverkroeg Het Oude Schip werd gevestigd. Het ging er ruig aan toe. Bij de Groote Tjariet bevond zich een duiker, de Tjapomp, waar in de vroege zomers van de jaren rond 1775 een schip aanlegde met 'diggel' (aardewerk). De 'diggelmarkten' die dan werden gehouden, gingen gepaard met veel drankmisbruik en ongeregelheden. Op aandringen van de kerkenraad van Uithuizermeeden werden deze markten verboden. Ter herinnering draagt het tegenwoordige dorpshuis van Oudeschip de naam Diggelschip.

Oorspronkelijk stonden hier slechts enkele boerenhoeven en daglonerswoninkjes, maar vanaf omstreeks 1840, na de droogmaking van de Oostpolder, ontwikkelde het gehucht Oudeschip zich tot een dorp. Er waren twee bebouwde kernen, aan de weg en aan de dijk, die geleidelijk naar elkaar toegroeiden. Parallel aan de dijk ontstond de huidige Molenweg met een korenmolen uit 1866, huizen, winkels en een school die in 1846 werd geopend.

De Groote Tjariet.

De Groote Tjariet (ook: Tjariet) is een rivier die kan worden gezien als de van oorsprong buitendijkse voortzetting van de Fivel. Deze laatste is verzand. De Tjariet is blijven bestaan vanwege zijn grote betekenis voor de afwatering. Tja komt van tia en betekent grens. De Groote Tjariet is dan ook de buitendijkse grens tussen Fivelingo en Hunsingo. De binnendijkse grens is de gegraven watergang Maarvliet.

Aan de Groote Tjariet, oostelijk van het dorp Oosteinde, stond in de Franse tijd een tolhuis, waar hutspot kon worden verkregen. Het huis op deze plek en de weg erlangs heten nog steeds Wortelpot. Iets verder stroomafwaarts, ter hoogte van het dorp Oudeschip, bevond zich de pomp door de slaperdijk met de naam Tjapomp.

Oosteinde werd vroeger vaak aangeduid als Buitendijks-Oosteinde of Roodeschool-Oosteinde en ook wel als Nijkerkje.

Het Nijkerkje van Oosteinde

Het dankt zijn naam aan de ligging aan het oosteinde van de [Hooilandseweg](#). De [hooilanden](#) van Uithuizermeeden eindigden bij de [Groote Tjariet](#), net ten oosten van het dorp. Oosteinde was oorspronkelijk het oostelijke deel van [Roodeschool](#), maar wordt nu als een apart dorp beschouwd.

't Nijkerkje.

Deze Waterstaatskerk uit 1846 is een jong monument in baksteen, waarbij met name de oostgevel aan de wegzijde de aandacht trekt. In 1913 is de kerk uitgebreid. Aan de binnenzijde Art Deco vormen, een vloer met terrazzotegels en een platformkansel.

Waterstaatskerk is de benaming voor Nederlandse kerkgebouwen die tussen 1824 en 1875 met financiële steun van de landelijke overheid werden gebouwd. Het ontwerp en de bouw van dergelijke kerken was

onderhevig aan de goedkeuring en controle door ingenieurs van het ministerie van Waterstaat. In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht is het begrip Waterstaatskerk niet verbonden aan een bepaalde bouwstijl.

Deze regeling werd ingevoerd om een einde te maken aan conflicten tussen katholieken en hervormden over het bezit van oude kerken. Een eerdere regeling die een proportionele verdeling van kerkgebouwen beoogde, mislukte door de veelvuldige weigering van hervormde zijde om mee te werken. Een aantal kerken werd weliswaar officieel teruggegeven aan de katholieken, maar deze konden de gebouwen niet in gebruik nemen, omdat de hervormden weigerden ze te verlaten. Uiteindelijk werd besloten dat elke kerk in handen bleef van het genootschap dat die kerk op dat moment in bezit had, legaal of niet.

Ter compensatie beloofde de overheid financiële ondersteuning bij de bouw van nieuwe kerken en bij het herstel van oude kerken. In de meeste gevallen ging het om katholieke kerken. Alleen in het zuiden van het land, en in mindere mate in delen van Overijssel en Gelderland, waren de katholieken er op vrij grote schaal in geslaagd hun oude kerken terug te krijgen en werden de protestanten gecompenseerd. Aan het verlenen van financiële steun bij het herstel van vervallen kerken werden door de overheid vaak hoge eisen gesteld, waardoor herstel in de praktijk vaak neerkwam op sloop en vervanging door nieuwbouw. Vanaf 1848 konden ook de gereformeerden gebruikmaken van de regeling voor de nieuwbouw van kerken.

Ten onrechte wordt er vaak gesproken van een Waterstaatstijl. Andersom worden kerken vaak ten onrechte Waterstaatskerk genoemd. Inderdaad vertonen vooral kerken die werden gebouwd in de eerste drie decennia dat de regeling van kracht was belangrijke overeenkomsten in stijl en vorm. Dit heeft geleid tot het misverstand dat de overheid het uiterlijk van de kerk bepaalde. "Wat er staat is Waterstaat" werd tijdens de hoogtijdagen van de neogotiek (tweede helft 19e eeuw) als gezegde gebruikt om de afkeer van dergelijke kerken uit te drukken.

De bouwstijl werd echter niet door de overheid voorgeschreven en werd ook toegepast bij de talloze kerken die buiten de regeling om gebouwd werden. In feite gaat het hier om neoclassicisme, de indertijd internationaal toonaangevende bouwstijl die in Nederland aan het einde van de 18e eeuw werd geïntroduceerd en gedurende de eerste helft van de 19e eeuw in verschillende varianten op grote schaal werd toegepast, zowel bij kerkelijke als profane gebouwen. De benaming Waterstaatstijl wordt vooral gebruikt voor een variant die wordt gekenmerkt door een versierde voorgevel met (vaak puur decoratieve) zuilen en een timpaan met daarboven een kleine, meestal houten, klokkentoren. Opvallend genoeg voldoen kerken die werden ontworpen door de eigen ingenieurs van Waterstaat doorgaans niet aan dit beeld.

Een variant hierop vertoont decoratief toegepaste stijlelementen uit de gotiek en wordt wel Willem II-gotiek, waterstaatgotiek of stucadoorsgotiek genoemd. Na 1853 pasten katholieken steeds meer de echte neogotiek toe. Wel stelde het ministerie vaak de eis dat het gebruik van kostbare materialen en ingewikkelde constructies als gewelven achterwege zou blijven, en werd menige katholieke kerk in het noorden van het land gebouwd zonder toren, omdat de protestanten zich eraan zouden kunnen storen.

Zijldijk.

Het dorp ligt in het noorden van de gemeente Loppersum en is op en rond een dijk gebouwd van de Fivelboezem. Het heeft daarom een wat ander karakter dan de andere plaatsen van de gemeente. Het is minder oud dan de andere dorpen. Zijldijk is van oorsprong als lintdorp gebouwd en vormt een dubbeldorp met Oosternieland. Doordat de dorpen aan elkaar zijn gelegen, zijn de twee gemeenschappen onlosmakelijk verbonden, met name in het verenigingsleven.

De Vermaning uit 1772.

De Doopsgezinde vermaning in Zijldijk is een beschermd Rijksmonument. De bouwstijl is Gotiek - Romaans. In de architectuur komt het onopvallende karakter tot uitdrukking, want slechts aan enkele kleine kenmerken

is het religieuze karakter van het schuurkerkje te herkennen; deze mate van onopvallendheid is typerend voor de ontstaanstijd (1772) en heeft in de eerste plaats religieus historische en sociaal-historische waarden. Het sobere interieur met eenvoudig meubilair (preekstoel, banken in twee beuken) vervolmaken het historisch beeld van de bouwtijd. Deze vermaning uit 1772 is het enig bewaard gebleven voorbeeld van een vermaning zoals er in de vorige eeuw in Groningen meerdere hebben bestaan. Het is een schuurkerk (geen schuilkerk) met een hoog lentdak dat boven de dorpsbebouwing uitsteekt. De dijk waarop de kerk staat werd gebouwd in 1317. De preekstoel is vermoedelijk uit die bouwtijd, bij de uitgang zitten nog de originele offerblokken.

Oosternieland (nieuw land in het Oosten).

Oosternieland is ontstaan aan een dijk in de voormalige Fivelboezem. De rivier Fivel verzandde in de loop der tijden steeds meer. Uiteindelijk werd het restant afgedamd door de dijk waaraan het dorp ligt. Het kerkje uit de 13e eeuw was oorspronkelijk gewijd aan Sint-Nicolaas van Myra. Het staat op de omgrachte dorpswierde en wordt omgeven door een kerkhof.

Kerk.

Ondanks de zegen van de bisschop van Myra heeft het 13e eeuwse kerkje nogal te lijden gehad weersomstandigheden. Het muurwerk, zeker de westgevel heeft veel te verduren gehad, in 1843 is deze vernieuwd. Binnen zijn de vier stenen meloenvormige koepelgewelven bewaard gebleven. De gewelven hebben beschilderde (13 eeuwse en 15e eeuwse) ronde ribben die samen komen in sluitringen. De dakruiter uit de 19e eeuw is bij de laatste restauratie teruggebracht naar de oorspronkelijke vorm.

De romaanse oorsprong nog steeds zichtbaar: zie de sporen van twee ramen, die schuin onder elkaar in de noordmuur hebben gezeten, en van een deur aan de zuidkant. Veel oude steen is nog aanwezig en in het vijfzijdig gesloten koor bevinden zich nog twee van de oorspronkelijke smalle vensters. De toegang tot de kerk gaat over de oorspronkelijke altaarsteen; deze steen werd in 1673 nog als grafzerk gebruikt en is later tot drempel gedegradeerd.

De kerk was er slecht aan toe bij de overdracht in 1981 aan de Stichting Oude Groninger Kerken. Bij de restauratie van 1985-'87 heeft men ervoor gekozen het door de tijd en reparaties getekende exterieur intact te laten. Bij het koor bevinden zich aan de noordkant twee dichtgemaakte venstertjes boven elkaar: beneden een hagnioscoop en daarboven een venster dat nog de afmetingen heeft uit de bouwtijd. Er is veel hersteld in moderne steen, vooral onderin; het muurwerk van een geheel in steen overwelfde kerk zonder steunberen heeft nu eenmaal veel te verduren. Hetzelfde is het geval met de westgevel, die meer dan de andere wanden te lijden heeft gehad van de regen. Deze is, getuige een steen boven de deur, in 1843 geheel vernieuwd. De westzijde wordt geschaagd door twee steunberen. In de zuidwand werden twee grote vensters ingebroken in de eerste en tweede travee aan de westzijde. Het derde venster werd alleen naar beneden toe vergroot. En er is nog een laag venstertje of hagnioscoop te zien. De vijfzijdige koorsluiting is op de drie oostelijke hoeken bezet met halverwege verjongende steunberen. De sluitingsvakken van het koor hebben vensters: het zuidelijke en noordelijke zijn verbreed, de twee andere zijn naar beneden toe vergroot en de oostelijke is dichtgezet ten behoeve van de preekstoel. De noordgevel heeft alleen in het midden een raam. Langs de dakrand loopt een zaagtandfries. De dakruiter is een kopie van het origineel uit de 19e eeuw. Deze heeft een vierzijdige 'koepel' op een open geleding met daaronder een vierkante onderbouw. De originele dakruiter verving een vrijstaande toren.

Binnen is de oorspronkelijke overwelfing in steen met koepelgewelven. Kenmerkend is, dat de gewelven laag aanzetten en dat de muraal- en gordelbogen niet tot de grond toe door lopen, waardoor geen ruimte op de vloer wordt ingenomen. De gewelven zijn verfraaid met ronde ribben die samen komen in 'stervormige sluitringen'. De beschildering van de ribben is gevarieerd en in twee perioden tot stand gekomen: baksteenimitatie in de 13e eeuw en de geometrische vullingen van de gewelfkruinen in de 15e eeuw. Ieder schipgewelf is doorsneden met twee houten trekbalken, aangebracht halverwege de 17e eeuw. Het westelijke

Pelgrimeren
in Groningen

gewelf bevat een deurtje naar de kap, dat goed te zien is vanaf de nieuw gebouwde orgelgalerij. In de derde travee bevinden zich tegenover elkaar twee lage vensters (hagioscopen?) en gereconstrueerde nisjes. Op het koor zit in de zuidwand een priesterzetel en aan de noordkant een sacramentshuisje. De preekstoel is in 1773 gemaakt in Louis XV-stijl; de avondmaalstafel is uit dezelfde eeuw.